Motion

1984/85:2058

Arne Andersson i Ljung m. fl.
Lagstiftningen om koncession för brytning av torv till energiändamål

Rätten att bruka torvmark och utvinna torv för olika ändamål har sedan gammalt varit markägarensegedom på samma sätt som han i övrigt har rätten att bruka sin mark för odling, täktverksamhet, byggnation etc.

Den 1 januari 1975 infördes emellertid genom minerallagen en ny rättsordning speciellt för täkt av torv till energiändamål. Andra typer av täktverksamhet (t. ex. brytning av torv till jordförbättring, täkt av vatten, jord eller grus) berörs inte av denna speciella lagstiftning.

Genom minerallagen kopplades täkt av bränsletorv till samma rättssystem som reglerar den mer industriella och koncentrerade utvinningen av uran, kol, olja och gas som förekommer under markytan.

Vi menar att det med hänsyn till torvens välkända förekomst, dess långvariga och mångsidiga utnyttjande, och den använda brytningstekniken är olämpligt och omotiverat att reglera utvinningen av bränntorv med minerallagens koncessionsbestämmelser.

När det gäller de rättsliga aspekterna vill vi framhålla att torven finns utbredd i markytan på mer än fem miljoner ha. Förekomsten har alltid varit känd av markägarna och torvmarken/torven har kunnat brukas efter de förutsättningar som rått på olika orter och i olika tidsskeden. Sålunda har stora arealer dikats och skogsodlats. Även beredning av torvmark för odling av jordbruksgrödor, främst vall, har haft betydande omfattning. Stora kvantiteter torv bryts till jordförbättringsändamål, och torvbrytning till strö i djurstallar är allmän i vissa landsdelar.

Jord- och skogsbruket har, beroende på rådande förutsättningar, sålunda kunnat bruka torvmarkerna och torven på olika sätt. Såväl användningen av torv som också produktionsmetoderna har nära samband med jord- och skogsbrukets verksamhet i övrigt. Mot denna bakgrund är det orimligt att låta rätten till brytning av bränsletorv följa andra rättsregler än dem som gäller i övrigt för markens nyttjande. När det gäller täkt av bränsletorv vill vi framhålla att den, utan koncessionssystem, snabbt kunde utvecklas under andra världskriget och nådde en nivå av 4 miljoner m^3/år (ca fyra gånger mer än den volym som uppnåtts efter energikrisen 1973/74 och införandet av koncessionssystem).

Ett motiv för koncessionssystemet var att hindra en värdeökning för torvmarker vid stigande energipriser. Inte minst med tanke på den låga avkastningsnivån i allmänhet för jord- och skogsbruksmark och den relativa värdesänkning speciellt jordbruket fått kännas vid under den senaste tiden är det orimligt att också undanhålla jord- och skogsbruket rätten till ett

eventuellt bränsletorvvärde och rätten att själv förfoga över exploateringsmöjligheten. Ur både rättslig och praktisk synpunkt uppstår en rad orimliga och svårhanterliga förhållanden när olika former av torvmarksbruk går in i varandra och olika rättsregler gäller beroende på vad torven skall användas till.

När det gäller rent praktiska synpunkter på torvmarksbruket vill vi framhålla att de produktionsmetoder som är kommersiellt prövade och i drift kräver maskiner och arbetsinsatser som passar väl in i jord- och skogsbrukets övriga verksamhet. Såväl frästorvteknik som stycketorvsteknik utnyttjar som huvudsaklig basmaskin fyrhjulsdrivna jordbrukstraktorer. När jordbruket nu delvis behöver inriktas mot alternativ produktion är det naturligt att återge markägarna den fulla rätten till exploatering av torv för energiändamål där den möjligheten finns. Om jord- och skogsbruket på nytt får rätten till exploatering av bränsletorv stärker detta också sysselsättningsmöjligheterna för glesbygdsbefolkningen.

Det är vanligt att en torvmosse är uppdelad mellan flera olika fastigheter. I många fall har detta skett vid tidigare skiften så att varje gård skulle få tillgång till torv. Vid utdikning och exploatering av torvmark erfordras ofta samordnade åtgärder mellan markägarna. På samma sätt som för vägar, vattenregleringar och vissa utskogar bör samhället, när förutsättningar för torvmarksexploatering finns, kunna initiera och stödja bildandet av gemensamhetsförvaltningar mellan markägarna. Vi menar att sådana lösningar är naturliga och har lång tradition i vårt land. Att lösa behovet av samordnad verksamhet mellan flera ägare/företagare genom att helt enkelt sätta enskild rätt ur spel är inte i linje med hur vi i vårt land brukar skapa förutsättningar för rationell och nyttig verksamhet.

Sammanfattningsvis finner vi att det nuvarande koncessionssystemet för täkt av torv till bränsleändamål inte gagnar vare sig energipolitiska, jordbrukspolitiska eller sysselsättningspolitiska målsättningar. Det innebär inkonsekventa och svårhanterliga rättsförhållanden och hindrar ett effektivt utnyttjande av de produktionsresurser som finns lokalt i jord- och skogsbruket. Vårt förslag föranleder ändring av författningstext. Vi förutsätter att utskottet utformar tillgänglig lagtext.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställer vi
att riksdagen beslutar att ändra minerallagen i enlighet med vad som i motionen anförts.

Stockholm den 25 januari 1985

ARNE ANDERSSON (m)
i Ljung

SVEN ERIC LORENTZON (m)
JAN-ERIC VIRGIN (m)
INGVAR ERIKSSON (m)
BERTIL DANIELSSON (m)
SVEN MUNKE (m)
IVAR VIRGIN (m)
HANS WACHTMEISTER (m)
JENS ERIKSSON (m)
BO ARVIDSON (m)
MONA SAINT CYR (m)
GÖTHE KNUTSON (m)
ARNE SVENSSON (m)